

	ECONOMIES' HORIZONS Економічні горизонти DOI: doi.org/10.31499/2616-5236 Homepage: http://eh.udpu.edu.ua		ISSN 2522-9273 (print) 2616-5236 (online)
---	--	---	---

UDC: 311.1:373.5(477)

DOI: 10.31499/2616-5236.3(21).2022. 274346

Demianyshyna Olesia

PhD in Economics

Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University;

Department of Finance, Accounting and Economic Security.

Arepieva Olena

Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University;

Department of Finance, Accounting and Economic Security.

Gvozdej Nataliia,

PhD in Economics

Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University;

Department of Finance, Accounting and Economic Security.

**ОЦІНКА ФІНАНСУВАННЯ ЗАКЛАДІВ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В
УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ
ASSESSMENT OF THE FINANCING OF SECONDARY EDUCATION
INSTITUTIONS IN THE CONDITIONS OF DECENTRALIZATION**

Анотація. В статті розглянуто організаційні та методичні аспекти оцінки фінансування закладів середньої освіти в умовах децентралізації. Мета статті полягає в науковому обґрунтуванні напрямів вдосконалення методики оцінки рівня та ефективності фінансування закладів середньої освіти в умовах децентралізації.

Встановлено, що одним з головних проблемних аспектів такої оцінки є те, що стандартні підходи фінансового аналізу в даному випадку неможливо застосувати. Адже результат середньої освіти не має очевидного фінансового виміру. Тому в статті пропонується застосувати для оцінки фінансування закладів середньої освіти підходи, що використовуються для оцінки соціальних проектів. Такі підходи є інноваційними і використовуються в практиці оцінки ефективності соціальних проектів в економічно розвинених країнах. Цей зарубіжний досвід потребує вивчення і використання з врахуванням специфіки використання коштів в закладах середньої освіти.

Відповідно, пропонується наступне: розробляти програми розвитку закладів середньої освіти, які стануть основою для проведення об'єктивної оцінки результативності їх фінансування; поєднати методика оцінки рівня фінансування (через порівняння фінансування різних періодів та різних шкіл) з методикою оцінки якості освіти; розробити інтегровану універсальну методика оцінки фінансування закладів середньої освіти, яку можливо адаптувати до різних умов різних шкіл.

Abstract. *The purpose of the article is research and generalization of scientific approaches regarding the information support of the economic analysis of the investment attractiveness of the enterprise. The complexity and specificity of the researched topic led to the use of a set of methods of empirical and theoretical levels of knowledge, as well as special method: description and observation, analysis and synthesis, abstraction, generalization, induction, deduction, explanation. The article clarifies the meaning of the concept of «economic analysis», which is a self-regulated system of research of the subject of financial, economic, social and legal relations, which interacts with the external environment, which is an element of management and contributes to the justification of management decisions aimed at achieving the goals of entrepreneurship. The requirements for the economic analysis of the enterprise have been established: addressability; relevance; completeness; precision; certainty; compatibility. It was emphasized that the new approach to reporting is integrated reporting, which contains both financial and non-financial information, necessary for understanding the long-term prospects of the enterprise. Integrated reporting displays information on the following key parameters: an overview of the organizational structure and business model; the environment in which the company operates, including risks and opportunities; strategic goals and strategy for achieving such goals; corporate governance and rewards; activity indicators; prospects for the future. In our opinion, by analyzing the integrated reporting, the investor gets the most complete picture of the level of investment attractiveness of the business. Compilation of integrated reporting for the purpose of submission to potential investors regarding the assessment of the level of investment attractiveness of the enterprise has a fairly free framework that can be adapted to specific goals and tasks, business conditions.*

Keywords: *funding, secondary education institution, decentralization, evaluation, program, subvention, methodology, quality*

Ключові слова: *фінансування, заклад середньої освіти, децентралізація, оцінка, програма, субвенція, методика, якість*

Постановка проблеми.
Соціально-економічні реформи, які переживає наше суспільство, спрямовані на забезпечення

стабільності та економічний розвиток, незважаючи на усі труднощі, пов'язані з військовою агресією рф. Серед основних

реформ – децентралізація. Вона, крім інших позитивних ефектів сприяє підвищенню якості загальної середньої освіти, її адаптації до сучасних викликів. Важливою передумовою стійкості та розвитку загальної середньої освіти є вдосконалення системи фінансування. Оптимізація системи фінансування українських шкіл прямо залежить від формування науково обґрунтованої методики оцінки рівня та ефективності фінансування закладів загальної середньої освіти. Така оцінка, на основі відповідних методик має проводитись перш за все органами місцевого самоврядування.

На сьогодні в Україні недостатньо розвинені, але наявні методики оцінки фінансування об'єктів соціального значення, в яких складно оцінити економічний ефект від понесених вкладень. Середня школа є саме таким об'єктом. З іншого боку, є розвинені методики оцінки якості освіти, які опосередковано відображають ступінь віддачі, ефект від понесених в процесі фінансування середньої освіти витрат. Тобто є дві методики оцінки, але ні одна з них не застосовується для оцінки фінансування середньої освіти. Є зарубіжний досвід оцінки фінансування освіти але він також належно не досліджений і не використовується. Враховуючи викладене слід констатувати, що створення сучасної системи оцінки фінансування середньої освіти є

актуальною науковою та практичною проблемою, яка потребує вирішення. Цим визначається актуальність обраної теми дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Огляд публікацій свідчить, що проблематика вдосконалення системи фінансування середньої освіти для вітчизняних вчених стає все більш актуальною в умовах децентралізації. Питанням формування теоретико-методичних засад фінансування діяльності закладів середньої освіти приділяють увагу багато відомих вчених, серед них: Баранецька О.В., Бучковська Я.Г., Вільман Д.Ю., Гевлич Л.Л., Городніченко І.М., Західна О.Р., Макаруч Ю.В., Сенишин Б.Б. та ін. Наявні дослідження зосереджені на питаннях комплексного статистичного та динамічного аналізу фінансування середньої освіти. При цьому дослідниками не ідентифіковано результату від понесених фінансових витрат в системі середньої освіти. Відповідно питання оцінки результативності фінансування не є об'єктом досліджень. Тому тематика оцінки фінансування в системі середньої освіти потребує комплексного дослідження.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті полягає в науковому обґрунтуванні напрямів вдосконалення методики оцінки рівня та ефективності

фінансування закладів середньої освіти в умовах децентралізації.

Виклад основного матеріалу дослідження. В Національній доктрині розвитку освіти, що була затверджена Указом Президента України від 17.04.2002 року № 347/2002, визначено: «Освіта є стратегічним ресурсом поліпшення добробуту людей, забезпечення національних інтересів, зміцнення авторитету і конкурентоспроможності держави на міжнародній арені» [1]. Держава відповідно до статті 78 Закону України «Про освіту» [2] має забезпечувати асигнування на освіту в розмірі не менше ніж 7 % від ВВП за рахунок коштів державного, місцевих бюджетів та інших джерел фінансування, не заборонених законодавством. Однак досягти цього рівня фінансування складно, оскільки він залежить від рівня розвитку економіки країни, від наповнення державного та місцевих бюджетів, ефективності використання бюджетних коштів, що інвестуються в освіту [3].

З 2014 року держава не може забезпечити фінансування освіти в розмірі 7 % від ВВП, хоча за період 2019 – 2021 роки спостерігалось збереження цього показника на стабільному рівні (6% від ВВП). Разом з цим спостерігається значне коливання показника питомої ваги загального обсягу видатків зведеного бюджету України з 17,4 % в 2019 році до 15,8 % в 2020 році і до 17 % у 2021 році. Незважаючи на наявні обмеження держава знаходила можливості фінансувати освіту, і вже в період 2017 – 2019 років фінансування освіти у

відносному та номінальному вимірах порівняно з 2016 роком значно збільшилися [4, 5].

Протягом 2014 – 2021 років найбільшу питому вагу в загальній сумі бюджетних витрат на освіту займали видатки на загальну середню освіту, їх питома вага у 2021 році складала 47,9 % від видатків зведеного державного бюджету на освіту.

Функція державного фінансового забезпечення загальної середньої освіти останнім часом змінюється в напрямку диверсифікації джерел фінансування освіти. При якому зменшується державна частка у загальній сумі фінансових надходжень освіти, а частка місцевих бюджетів зростає [5, с. 58].

Згідно законодавства фінансування державних та комунальних закладів загальної середньої освіти здійснюють за рахунок коштів державного, місцевих бюджетів та інших джерел, не заборонених законодавством, наприклад, благодійної допомоги, грантів тощо.

Заклади загальної середньої освіти від державного бюджету отримують освітню субвенцію на оплату праці з нарахуваннями для педагогічних працівників в частині забезпечення видатків на здобуття учнями повної загальної середньої освіти. Крім того, з державного бюджету для закладів загальної середньої освіти виділяють субвенції на підтримку «Нової української школи» (НУШ), на організацію інклюзивної освіти, виділяється субвенція для підтримки опорних шкіл «Спроможна школа

для кращих результатів». Кошти субвенцій спрямовуються на ремонти приміщень, на закупівлю обладнання та автобусів.

Проблеми фінансування закладів освіти умовно можна розділити на: загальні проблеми фінансування галузі; проблеми з утримання та розвитку закладів освіти; проблеми із забезпечення та підвищення заробітної плати працівників; проблеми оцінки ефективності фінансування.

Загальною проблемою, яка перешкоджає прозорому розподілу коштів, є неузгодженість відкритих даних у сфері освіти щодо фінансування закладів загальної середньої освіти. Відсутні також узгоджені і верифіковані реєстри здобувачів освіти, реєстри педагогічних працівників. Відсутні нормативи фінансового забезпечення закладів освіти, відсутні достовірні дані щодо витрат на одного учня з урахуванням коштів державного, обласного та місцевих бюджетів, коштів батьків. Також поки що ще не розроблено чіткого алгоритму отримання школами коштів на підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

Формула освітньої субвенції передбачає стимулювання органів управління освітою до оптимізації мережі закладів загальної середньої освіти та до ефективного використання коштів. Субвенція бере до уваги єдиний показник – кількість учнів, адже саме вони є бенефіціарами освітніх послуг. Розмір субвенції знижують щодо шкіл з малою кількістю учнів.

Є ситуації, коли органи

управління освітою економлять кошти освітньої субвенції для того щоб використати їх наступного року для потреб покращення матеріально-технічної бази закладів загальної середньої освіти. За даними Міністерства фінансів України, станом на 01.01.2021 року на рахунках місцевих бюджетів накопичилось 5,3 млрд грн. невикористаних залишків коштів освітньої субвенції. Це економія коштів як за 2020 рік, так і за попередні роки. Однак, частина коштів залишків освітньої субвенції перебуває на рахунках областей, тобто ці кошти навіть не були спрямовані до органів місцевого самоврядування, і, відповідно, й до шкіл. Така ситуація була б неможлива за умови функціонування в системі фінансування загальної середньої освіти системи оцінки рівня та ефективності фінансування.

Проблемою також є відсутність усталеної процедури розподілу коштів освітньої субвенції на низовому рівні, в громадах. Тому розподіл коштів субвенції на цьому рівні здійснюється за суб'єктивною логікою засновника, на підставі штатних розписів, тарифікаційних списків та інших документів. Такий стан також провокує до прояву корупційних явищ в даній сфері.

18 березня 2021 року набула чинності постанова Кабміну від 17 березня 2021 року № 209 «Про внесення змін до формули розподілу освітньої субвенції між місцевими бюджетами». Вона частково вирішує наведені проблеми шляхом вдосконалення формули розподілу коштів освітньої субвенції.

Загалом, в основі визначення обсягів фінансування закладів загальної середньої освіти лежить принцип «від досягнутого рівня», згідно якого на потреби освіти просто виділяється певна сума з бюджету (безвідносно до потреб) і основним завданням є збереження рівня фінансування минулих років.

Більшість наведених проблем фінансування в загальному пояснюються низьким рівнем ефективності фінансового менеджменту в системі середньої загальної освіти. Науково обґрунтована система фінансування закладів середньої освіти передбачає виділення коштів на основі відповідних програм фінансування, які в свою чергу розробляються на попередній оцінці фінансових потреб того чи іншого навчального закладу.

Кожна наступна програма фінансування має базуватись на оцінці ефективності використання коштів, виділених відповідно до попередньої програми. Навчальний заклад є неприбутковою організацією, відповідно, ефективність фінансування неможливо оцінити через категорію прибуток. Прийнятий підхід – ігнорування проблеми оцінки і визначення її як такої, що не має вирішення. Однак це нераціональний підхід. Дана проблема оцінки фінансування закладів загальної середньої освіти може бути вирішена і є відповідний зарубіжний досвід щодо цього.

Питання оцінки фінансування в освіті на наш погляд має дві площини. Перша, – це оцінка рівня фінансування, який відображає

рівень забезпечення потреб утримання та розвитку матеріально-технічної бази школи, фінансування заробітної плати персоналу та інших поточних видатків. І в даному випадку має бути відповідна система показників, як то розмір витрат в розрахунку на одного учня і більш деталізованих. Друга площина оцінки фінансування, – це його ефективність. Суспільні та індивідуальні витрати на освіту повинні забезпечувати результат, яким є рівень якості освіти випускників школи. Для його оцінки теж має бути відповідна система показників. Відповідно, результати інтегрованого аналізу двох наведених систем показників забезпечить об'єктивну оцінку ефективності фінансування в системі закладів середньої освіти. Створення і використання відповідної системи оцінки фінансування закладів середньої освіти є особливо актуальним в умовах децентралізації, коли пропорція фінансування закладів змінюється із зменшенням державних субвенцій з компенсацією його за рахунок коштів місцевих бюджетів. З врахуванням цього актуальність проблеми раціонального використання коштів, що виділяються на потреби закладів середньої освіти, зростає адже на місцевому рівні об'єктивно проблеми фінансування освіти є більш очевидними та гострими.

Як зазначалось, важливим питанням в процесі оцінки ефективності фінансовому забезпеченні шкіл є розподіл витрат між різними рівнями бюджетної

системи. Характер участі бюджету кожного рівня в фінансуванні потреб закладів загальної середньої освіти залежить від багатьох факторів, таких як: від адміністративно – територіальний устрій, система державного управління, законодавчий розподіл відповідальності за витрати, традицій організації освітньої діяльності тощо.

Актуальним є питання, щодо того, які зміни необхідно передбачити щодо процедури оцінки ефективності бюджетного процесу та міжбюджетних відносин, щоб вирішити завдання оптимізації фінансування витрат на потреби середньої освіти. І в даному відношенні важливим є зарубіжний досвід оцінки результативності фінансування закладів загальної середньої освіти.

Так, наприклад, початкова освіта в США децентралізована не лише за вертикально, але й горизонтально [6, с. 136]. В США законодавство передбачає не лише фінансування з державних та приватних джерел (такий підхід є і в Україні), але і так зване громадське фінансування. В даному випадку фінансування здійснюється за рахунок спеціально створених громадських фондів. В формуванні цих фондів бере участь населення, діти якого отримують освіту, шляхом внесення пайових внесків, а також і бізнес, якому ця участь в фінансуванні забезпечує пільги при оподаткуванні. Громадське фінансування (як і усі інші види фінансування шкільної освіти) базується на використанні програмного методу, тобто

передбачає розробку, виконання та оцінку результатів виконання відповідних програм фінансування.

Система середньої загальної освіти в США зосереджена на досягненні успіху кожним учнем, який трактується як результат від витрат на освіту [7]. В дошкільній освіті США, наприклад, існує кілька типів програм, кожна з яких передбачає відповідне фінансування: програми, які орієнтовані на розумовий розвиток дітей; програми соціального розвитку дитини; програми всебічного розвитку; програми для навчання дітей з малозабезпечених сімей; програми з спеціальної освіти та інші. Такі програми регулюються Статтею I Акта про початкову та середню освіту, а також Законом «Жодної дитини поза увагою». Закон «Жодної дитини поза увагою» став основою для планування фінансових ресурсів з усіх трьох вищенаведених джерел. Наявність програми фінансування є основою для оцінки рівня та ефективності фінансування шкіл.

Зарубіжний досвід функціонування системи самостійних місцевих бюджетів свідчить про те, що види місцевих бюджетів у країнах із великою кількістю адміністративних одиниць, є спорідненими за цією ознакою з бюджетною системою України. Індивідуалізація кожного місцевого бюджету та бюджету навчального закладу забезпечує проведення оцінки з врахуванням особливостей кожної такої одиниці. Врахування особливостей кожного закладу освіти як об'єкту фінансування дозволяє об'єктивно

оцінити рівень та ефективність фінансування.

Для усіх розвинутих зарубіжних країн закономірним є поділ місцевих бюджетів на два самостійні функціональні види. Перший вид, - це місцеві поточні, або адміністративні, бюджети, другий вид, - це місцеві бюджети розвитку, або інвестиційні бюджети. Кожен з цих видів бюджетів має власні видатки, доходи і систему оцінки. В загальних витратах на фінансування закладів загальної середньої освіти питома вага власних доходів місцевих бюджетів складає в Швеції та Швейцарії більш ніж 70%, в Іспанії – 50%, в Норвегії – 56%.

Для удосконалення механізму оцінки рівня та якості фінансування загальної середньої освіти в Україні вважаємо за доцільне використати досвід розвинутих країн щодо побудови фінансових відносин між державою та закладами освіти на основі концепції субсидарності. Дана концепція базується на таких принципах.

1. Установи більш високого рівня підпорядкування (наприклад, за аналогією, облоно або районо) можуть втручатися в фінансову діяльність закладів загальної середньої освіти лише в тому випадку, якщо сам заклад продемонстрував нездатність самостійно вирішувати питання фінансування своєї діяльності.

2. Державна допомога надається закладам загальної середньої освіти у випадках реалізації масштабних проектів та заходів, які сприяють фінансовій автономії школи та розширенню її

повноважень

3. Розподіл повноважень між різними адміністративними рівнями загальної середньої освіти в усіх сферах, включно з фінансовою складовою передбачає, що капітальний ремонт, реконструкція, перепідготовка кадрів та багато інших функцій як здійснюються, так і фінансуються на вищому рівні, а усе інше є прерогативою самого закладу, тобто ці інші потреби він фінансує за кошти з місцевого бюджету.

Система освітньої діяльності закладу освіти є динамічною, тому тільки оцінка та постійний моніторинг фінансування видатків можуть забезпечити її вдосконалення. Закон України «Про освіту» (частина третя статті 41) визначає, що внутрішня система забезпечення якості освіти може мати комплексну систему оцінки якості освіти через систему відповідних показників та критеріїв [2]. Разом з тим, слід відзначити, що законом не передбачено створення уніфікованої системи якості середньої освіти з одного боку, з іншого – уся система якості, її показники та критерії ніяк не кореспондуються з використанням результатів оцінки якості освіти з ефективністю її фінансування.

Запропоновані Законом складові утворюють чотири напрями внутрішньої системи забезпечення якості освітньої діяльності та якості освіти закладу: освітнє середовище; система оцінювання здобувачів освіти; педагогічна діяльність педагогічних працівників закладу освіти; управлінські процеси [8]. На наш погляд, кожен з наведених

напрямків має показувати в процесі оцінки як рівень того чи іншого критерію залежить від рівня фінансування школи. Наприклад, оцінюючи педагогічну діяльність педагогічних працівників закладу освіти слід визначити залежність якості цієї діяльності від рівня заробітної плати та матеріальних стимулів для педагогів. Такий підхід слід на нашу думку застосовувати при оцінці усіх напрямків оцінки якості освіти.

Методика самообстеження школи з якості освіти є досить трудомісткою та витратною з точки зору залучення необхідних для проведення оцінки ресурсів. Тому нами рекомендується методика експрес-оцінки якості освіти у школі, що запропонована Міжрегіональною академією управління персоналом (МАУП). Вона призначена оперативно визначати якість поточної діяльності й розвитку школи в інтересах здійснення більш ефективної управлінської діяльності [9]. Базові критерії оцінки якості освіти дозволяють оцінити залежність рівня якості освіти від рівня та структури певного навчального закладу.

Її головна відмінність від попередніх методик полягає в тому, що вона цілком зорієнтована лише на кількісні показники. Це її слабка сторона, оскільки використання лише кількісних показників спрощує уявлення про такий складний об'єкт оцінки, яким є якість освіти. З іншого боку – використання кількісних показників дозволяє об'єктивно оцінити залежність рівня якості освіти від рівня та структури

її фінансування. Процедурно методика передбачає використання комплекту з оціночних аркушів. Всього методикою передбачається використання 139 діагностичних індикаторів, які мають об'єктивну основу [9].

В економічній науці, особливо вченими розвинених країн, опрацьовано багато підходів, які дозволяють об'єктивно оцінити ефективність фінансування тих чи інших витрат на соціальні проекти, результат від яких не має прямого кількісного виміру. Ці методики потребують більш глибокого дослідження та адаптації до потреб оцінки рівня та ефективності фінансування закладів середньої освіти в Україні.

Висновки. В результаті проведеного дослідження встановлено, що процеси децентралізації та зміни спричинені військовою агресією рф актуалізують питання оптимізації фінансування закладів загальної середньої освіти в умовах критичної обмеженості фінансових ресурсів в державі.

В даному відношенні актуальним є використання зарубіжного досвіду оцінки рівня та ефективності фінансування закладів середньої освіти. Ключовим аспектом цього досвіду є розробка програм розвитку закладів середньої освіти, в яких планується необхідний обсяг фінансових ресурсів з врахуванням умов конкретного закладу освіти. Адже без плану фінансування оцінка ефективності фінансування не має належної основи для відповідних розрахунків та експертних оцінок.

Встановлено також, що методика оцінки фінансування є певною мірою проблематичною, адже немає прямого результату у вигляді прибутку від використання вкладених коштів. Соціальний ефект від фінансування закладів середньої освіти в даному випадку пропонується оцінювати через поєднання методики оцінки рівня фінансування з методикою оцінки якості освіти, яка відображає

соціальну ефективність фінансування. Враховуючи посилення ролі місцевих органів влади в фінансуванні закладів середньої освіти розробка такої інтегрованої універсальної методики оцінки фінансування є особливо актуальною для використання на місцевому рівні. Означена проблема потребує проведення подальших наукових досліджень.

References

- Pro Natsionalnu doktrynu rozvytku osvity: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 17.04.2002r. 347/2002. (2002). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2002>
- Pro osvitu: Zakon Ukrainy vid 05.09.2017r. 2145-VIII. (2017). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
- Osvitnia reforma: rezultaty ta perspektyvy: informatsiino-analitychnyi zbirnyk MON. Kyiv: Derzhavna naukova ustanova «Instytut osvitnoi analityky», (2019). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/Serpneva%20conferentcia/2019/Presentation/Institutzbirnik.pdf>. [in Ukrainian].
- Demianyshyna O.A., & Stanislavchuk N.O. (2017). Finansuvannia orhanizatsii hromadianskoho suspilstva v Ukraini. Ekonomichni horyzonty – Economies' Horizons, (2(3), 53–59. [https://doi.org/10.31499/2616-5236.2\(3\).2017.128709](https://doi.org/10.31499/2616-5236.2(3).2017.128709). [in Ukrainian]
- Hanziuk S.M. (2022). Parametrychnyi analiz biudzhethno-koshtorysnoho finansuvannia zakladu profesiino-tekhnichnoi osvity mista Kamianskoho.. Ekonomichni visnyk Dnprovskoho derzhavnogo tekhnichnoho universytetu - Economic Bulletin of the Dnipro State Technical University. 1(4). 56 – 67. [in Ukrainian]
- Malyshko V. V., Makarchuk Yu. V., Horodnichenko I. M. (2018) Finansuvannia osvity v Ukraini. Ekonomichni visnyk universytetu - Economic Bulletin of the University. 38. 132 – 139. [in Ukrainian]
- Zakhidna O.R., Senyshyn B.B. (2019) Problemy finansuvannia osvity v Ukraini v konteksti ekonomichnykh peretvoren. Hlobalizatsiia napriamiv formuvannia

promyslovoho potentsialu v umovakh postindustrialnykh transformatsii: proceedings of the Scientific and Practical Conference. URL: <http://ktpeconf.kpi.ua/proc/article/view/191188/191213>. [in Ukrainian]

Abetka dlia dyrektora Rekomendatsii do pobudovy vnutrishnoi systemy zabezpechennia yakosti osvity u zakladi zahalnoi serednoi osvity. (2020). URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/Serpneva%20conferentcia/Abetka_dlya_Dyrektora_2020_compressed.pdf. [in Ukrainian]

Metodyka ekspres-otsinky yakosti osvity. (2018). URL: <https://osvita.ua/school/method/1711/> [in Ukrainian]

How to Cite:

Demianyshyna, O., Arepieva, O., & Gvozdej, N. (2023). ASSESSMENT OF THE FINANCING OF SECONDARY EDUCATION INSTITUTIONS IN THE CONDITIONS OF DECENTRALIZATION. *Economies' Horizons*, (3(21)), 121–131. [https://doi.org/10.31499/2616-5236.3\(21\).2022.274346](https://doi.org/10.31499/2616-5236.3(21).2022.274346)